

Používání omezovacích prostředků

Obsah:

1.	Účel a oblast platnosti dokumentu	2
2.	Pojmy a zkratky	2
3.	Odpovědnosti a pravomoci	2
4.	Postup (popis činností)	2
4.1	Druhy omezovacích prostředků	3
4.2	Povinnosti při použití omezovacího prostředku	3
4.2.1	Indikace	3
4.2.2	Vyšetření pacienta	3
4.2.3	Omezení pacienta	4
4.2.4	Podávání informací	4
4.2.5	Záznam do zdravotnické dokumentace	5
4.3	Dokumentace jednotlivých pracovišť	6
5.	Závěrečná ustanovení	6
6.	Vznikající dokumenty a údaje	6
7.	Související dokumenty	6
8.	Přílohy	6

Označení změn proti minulé verzi.

Tento dokument je duchovním majetkem VFN v Praze.

Zpracoval: [redacted]	Účinnost dokumentu od: 18. 5. 2015	Schválil: [redacted]
Garant: Úsek léčebné péče	První vydání: dne: 24. 10. 2012	dne: 11. 5. 2015

Dokument zobrazený na intranetu VFN je řízen správcem dokumentace VFN.
Po vytištění slouží pouze pro informativní účely - nepodléhá pravidlům řízení dokumentace.

Pracovní postup VFN Používání omezovacích prostředků

PP-VFN-058
Strana 2 z 6
Verze číslo: 4

1. Účel a oblast platnosti dokumentu

1. Tento dokument stanovuje základní zásady používání omezovacích prostředků ve VFN v souladu se zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.
2. Tento postup je závazný pro všechny zdravotnické zaměstnance VFN, kteří se podílí na zajišťování zdravotní péče.

2. Pojmy a zkratky

Omezovací prostředky terapeutická a preventivní opatření omezující volný pohyb a jednání pacienta, s cílem dosáhnout zklidnění pacienta, který svým chováním ohrožuje sebe nebo své okolí.

Osoba s omezenou svéprávností osoba, která není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb, popřípadě důsledky jejich poskytnutí (dříve označována jako osoba s omezenou nebo zbavenou způsobilostí k právním úkonům).

Psychomotorický neklid nespecifický symptom různých psychických onemocnění, jehož základem je vnitřní tenze.

3. Odpovědnosti a pravomoci

1. Za dodržování tohoto postupu odpovídají vedoucí pracovníci lékařské a ošetrovatelské péče.
2. Porušování povinností vyplývajících z tohoto předpisu je považováno za porušení povinností vyplývajících z právních předpisů a vztahující se k vykonávané práci ve smyslu příslušných ustanovení Zákoníku práce.

4. Postup (popis činností)

1. Omezovací prostředky lze použít jen jako krajní možnost řešení konfliktních situací, po vyčerpání všech nerestriktivních opatření, z důvodu odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti pacienta nebo jiných osob a to pouze po dobu, po kterou trvají důvody jejich použití.
2. Přínos užití omezovacích prostředků musí být vyšší, než jejich rizika. Jejich použití je možné jen z terapeutických, nikoli z edukačních důvodů či pro usnadnění péče nebo lze-li odstranit příčinu chování pacienta jiným způsobem (např. komunikací s pacientem).
3. Omezovací prostředky musí být uplatněny způsobem co nejšetnějším a nejméně narušujícím důstojnost pacienta. Pro bezpečnost a rychlost zákroku je důležité zajistit dostatečný počet personálu.

Pracovní postup VFN Používání omezovacích prostředků

PP-VFN-058

Strana 3 z 6

Verze číslo: 4

4.1 DRUHY OMEZOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

K omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb lze použít:

1. Úchop pacienta zdravotnickými pracovníky nebo jinými osobami k tomu určenými, **dle příslušných kompetencí pracovníka.**
2. Omezení pacienta v pohybu ochrannými pásy nebo kurty. **Jiné prostředky (např. obinadla, obvazy, provázky ani hadičky) nelze k omezení použít.**
3. Umístění pacienta v síťovém lůžku.
4. Umístění pacienta v místnosti určené k bezpečnému pohybu.
5. Ochranný kabátek nebo vesta zamezující pohybu horních končetin.
6. Psychofarmaka, případně jiné léčivé **přípravky** podávané parenterálně, **použité** k omezení volného pohybu pacienta **v případě agitovanosti, auto či heteroagresivity**, pokud se nejedná o léčbu na žádost pacienta nebo **pravidelnou léčbu psychické poruchy (nejčastěji u delirantních stavů jakékoliv etiologie).**
7. Kombinace výše uvedených prostředků.

4.2 POVINNOSTI PŘI POUŽITÍ OMEZOVACÍHO PROSTŘEDKU

4.2.1 Indikace

1. O použití omezovacího prostředku a jeho druhu rozhoduje ošetřující lékař nebo lékař ústavní pohotovostní služby v rámci pracoviště, který je přítomen při vzniku situace, která indikuje použití omezovacího prostředku. Ve výjimečných případech, vyžadujících neodkladné řešení může použití omezovacích prostředků indikovat i jiný nelékařský zdravotnický pracovník, který je přítomen.
2. Důvody vyžadující neodkladné řešení jsou:
  - a. Závažné projevy psychomotorického neklidu ohrožující okolí.
  - b. Zajištění **bezpečnosti pacienta při jeho nestabilitě (riziko pádu).**
  - c. Autoagresivní projevy s bezprostředním rizikem sebepoškození či suicidality.
  - d. Vlastní žádost pacienta (očekává-li se od daného opatření přínos pro pacienta).
3. Lékař musí být o takovém použití omezovacího prostředku neprodleně informován, musí provést zhodnocení stavu pacienta a potvrdit odůvodněnost omezení.
4. Nelékařský zdravotnický pracovník není oprávněn indikovat omezení pacienta psychofarmaky, toto omezení je oprávněn **indikovat pouze lékař.**

4.2.2 Vyšetření pacienta

1. Ošetřující lékař je povinen provést vyšetření psychického a tělesného stavu pacienta **při indikaci** fyzického omezení v míře, ve které to zdravotní stav nemocného umožňuje. Vždy musí zhodnotit základní fyziologické funkce a stav vědomí.

Pracovní postup VFN Používání omezovacích prostředků

PP-VFN-058

Strana 4 z 6

Verze číslo: 4

2. Současně je lékař povinen stanovit frekvenci a obsah kontrol nelékařského zdravotnického pracovníka (sledování fyziologických funkcí, stavu vědomí a zvláštní požadavky na ošetrovatelskou péči) v průběhu omezení a po jeho ukončení.
3. Při omezení pacienta prostřednictvím psychofarmak je indikující lékař povinen provést vyšetření pacienta v rozsahu, který aktuální zdravotní stav pacienta umožňuje. Vždy musí zhodnotit základní fyziologické funkce a stav vědomí.

4.2.3 Omezení pacienta

1. Pacientovi musí být před použitím omezovacího prostředku nejprve nabídnuta možnost nechat se omezit dobrovolně bez užití fyzického nátlaku.
2. Vlastní omezení je prováděno vždy za přítomnosti odpovídajícího množství personálu. Je-li nutný fyzický nátlak, musí být zákrok přiměřený, organizovaný a rozhodný.
3. V průběhu omezování nesmí být používáno bolestivých hmatů ani jiných nehumánních postupů, musí být respektována důstojnost člověka. Vlastní omezení je provedeno tak, aby byl jeho průběh pro pacienta co nejméně stresující a zatěžující.
4. Po dobu použití omezovacího prostředku musí být pacient pod dohledem nelékařského zdravotnického pracovníka. Dohled musí odpovídat závažnosti zdravotního stavu pacienta a zároveň musí být přijata taková opatření, která zabrání poškození zdraví pacienta, je to:
  - a. průběžná kontrola omezení pacienta;
  - b. realizace ordinací lékaře (např. kontrola prokrvení končetin, vitálních funkcí a psychického stavu pacienta);
  - c. aktivní ošetrovatelská péče (např. péče o základní biologické potřeby, hygienu, prevenci dekubitů);
  - d. podání informace lékaři o každé změně stavu;
  - e. zápisy o pozorování stavu nemocného po celou dobu omezení.
5. Po odeznění příznaků je nutné omezení neprodleně ukončit.
6. Po dobu omezení je nutné informovat případné návštěvy u pacienta o důvodech použití omezovacích prostředků.

4.2.4 Podávání informací

1. Každý pacient, u kterého je použit omezovací prostředek, musí být s ohledem na svůj aktuální stav srozumitelně informován o důvodech, povaze a délce trvání daného opatření. Pokud to zdravotní stav pacienta neumožňuje před nebo v průběhu aplikace omezení, je nutné s ním užití omezovacího prostředku prodiskutovat dodatečně.
2. U nezletilých pacientů a pacientů s omezenou svéprávností musí být zákonný zástupce pacienta bez zbytečného odkladu informován o použití omezovacích prostředků (vyjma úchopu a psychofarmak); sdělení zákonnému zástupci pacienta se zaznamená do zdravotnické

Pracovní postup VFN Používání omezovacích prostředků

PP-VFN-058

Strana 5 z 6

Verze číslo: 4

dokumentace vedené o pacientovi, *záznam* podepíše zdravotnický pracovník a zákonný zástupce.

3. U pacientů, kteří podepsali souhlas s hospitalizací, a v jejím průběhu došlo k použití omezovacího prostředku, je povinnost tuto skutečnost oznámit soudu do 24 hodin prostřednictvím formuláře [F-VFN-121 Oznámení o dodatečném omezení pacienta](#) s těmito výjimkami, **kdy se** soudu použití omezujících prostředků neoznamuje:

- a. byl-li použit úchop;
- b. byl-li do 24 hodin od použití **omezovacího prostředku** vysloven souhlas;
- c. vyslovil-li pacient/zákonný zástupce souhlas předem v informovaném souhlasu nebo jiným prokazatelným způsobem například formulací: „*Souhlasím s omezením volného pohybu použitím omezujících prostředků (především úchopem, ochrannými pásy, kurty, podáním psychofarmak) za podmínek daných zákonem, je-li účelem jejich použití odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti mé/mého dítěte nebo jiných osob a pouze po dobu, po kterou trvají důvody jejich použití.*“;
- d. byl-li pacient hospitalizován bez souhlasu a bylo zahájeno detenční řízení.

4. Omezení pacienta je hlášeno pouze jednou za VFN. Pokud je imobilizovaný pacient překládán na jinou kliniku či oddělení, je stále v platnosti původní oznámení o omezení pacienta.

5. O ukončení omezení pacienta je ošetřující lékař povinen neprodleně informovat příslušný soud také na formuláři [F-VFN-121 Oznámení o dodatečném omezení pacienta](#).

6. V případě farmakologického omezení pacienta, se oznámí použití i ukončení omezení pacienta odesláním jednoho formuláře.

4.2.5 Záznam do zdravotnické dokumentace

1. Každé použití omezovacího prostředku, včetně úchopu, musí být zaznamenáno do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi.

2. **Zápis v dokumentaci musí obsahovat:**

- a. stav pacienta předcházející omezení a konkrétní důvody k němu vedoucí;
- b. datum a čas zahájení a ukončení použití omezovacího prostředku;
- c. druh omezovacího prostředku;
- d. frekvenci a obsah požadovaných kontrol zdravotnickým personálem v průběhu omezení a po jeho ukončení **určené indikujícím lékařem**;
- e. jméno a podpis lékaře, který rozhodl o použití omezovacího prostředku;
- f. údaj o informování pacienta dle [kapitoly 4.2.4](#).

3. Stručná, věcná a srozumitelná dokumentace všech okolností vztahujících se k omezení je nezbytná jednak pro zajištění kontinuity péče, potvrzení prováděných intervencí a také jako podklad pro řešení případných stížností.

Dokument zobrazený na intranetu VFN je řízen správcem dokumentace VFN.

Po vtištění slouží pouze pro informativní účely - nepodléhá pravidlům řízení dokumentace.

Pracovní postup VFN Používání omezovacích prostředků

PP-VFN-058
Strana 6 z 6
Verze číslo: 4

4. Zápisy v dokumentaci musí obsahovat datum, čas a identifikace osoby, která zápis provedla.
5. Zápisy lékaře o dodatečném souhlasu s použitím omezovacích prostředků ([4.2.4. odstavec 3](#)) pokud byl udělen.

4.3 DOKUMENTACE JEDNOTLIVÝCH PRACOVIŠŤ

U zdravotnických pracovišť VFN (kliniky, ústavy a samostatná oddělení), která přicházejí do přímého styku s pacienty, je vhodné zpracovat interní postup používání omezovacích prostředků zařazený do systému vnitřní řídicí dokumentace pracoviště, který bude rozpracovávat pravidla uvedená v tomto dokumentu do specifických podmínek pracoviště.

5. Závěrečná ustanovení

---

6. Vznikající dokumenty a údaje

Název	uchovává	doba uchování

7. Související dokumenty

[RD-VFN-01 Léčebný řád](#)

[RD-VFN-03 Dokumentační řád](#)

[PP-VFN-033 Identifikace pacientů ve VFN](#)

[PP-VFN-040 Vedení zdravotnické dokumentace](#)

[PP-VFN-046 Komunikace s pacientem se smyslovým, pohybovým nebo mentálním postižením](#)

[F-VFN-121 Oznámení o dodatečném omezení pacienta](#)

[F-VFN-132 Oznámení o dodatečném omezení pacienta \(formulář pro Psychiatrickou kliniku\)](#)

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

8. Přílohy
